

РІШЕННЯ
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії Маринич Ольга Юріївна, 1981 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила у 2010 році Київський національний університет внутрішніх справ за спеціальністю «Правознавство», ад'юнкт 4 курсу Донецького державного університету внутрішніх справ, Міністерство внутрішніх справ України, м. Кропивницький, виконала акредитовану освітньо-наукову програму «Право».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Донецького державного університету внутрішніх справ, Міністерства внутрішніх справ України, Кропивницький, від 28 травня 2025 року № 292, у складі:

Голови разової
спеціалізованої вченої ради:

Дмитро ПИЛИПЕНКО, доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри кримінально-правових дисциплін факультету № 2 Криворізького навчально-наукового інституту, Донецький державний університет внутрішніх справ.

Рецензентів:

Олена ВОЛОБУЄВА, кандидат юридичних наук, професор, проректор, Донецький державний університет внутрішніх справ;
Ольга ЛИТВИНЕНКО, доктор філософії з права, доцент кафедри кримінального процесу та криміналістики факультету № 1, Донецький державний університет внутрішніх справ.

Офіційних опонентів:

В'ячеслав ВАПНЯРЧУК, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри кримінального процесу, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого;

Вікторія РОГАЛЬСЬКА, кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри кримінального процесу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Національної поліції України, Дніпровський державний університет внутрішніх справ,

на засіданні 31 липня 2025 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» Ользі МАРИНИЧ на підставі публічного захисту дисертації «Забезпечення прав і законних інтересів людини у досудовому кримінальному провадженні» за спеціальністю 081 «Право».

Дисертацію виконано в Донецькому державному університеті внутрішніх справ, Міністерства внутрішніх справ України, Кропивницький.

Науковий керівник – Тимур ЛОСКУТОВ, доктор юридичних наук, професор, Донецький державний університет внутрішніх справ, професор кафедри кримінально-правових дисциплін факультету № 2 Криворізького навчально-наукового інституту.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису, в якому дотримано вимоги пункту 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами).

Зокрема, отримано нові наукові результати щодо сутності та ефективності забезпечення прав і законних інтересів людини на різних етапах досудового кримінального провадження.

Так, уперше:

- визначено, що забезпечення прав і законних інтересів людини у досудовому кримінальному провадженні – це надання особі юридичної та фактичної можливості використання права та задоволення законного інтересу або можливості відмови від права та законного інтересу шляхом правового регулювання та реалізації процесуальних гарантій прав та законних інтересів людини у досудовому кримінальному провадженні;

- запропоновано унормувати мінімальний 14-денний строк після повідомлення особі про підозру до закінчення досудового розслідування з метою недопущення порушення права на захист внаслідок передчасного завершення досудового кримінального провадження;

- доведено, що ефективність забезпечення прав і законних інтересів людини у досудовому кримінальному провадженні – це здатність процесуальних гарантій за мінімальний термін часу досягнути мети щодо забезпечення особі юридичної та фактичної можливості використати право та задовольнити законний інтерес або можливість відмовитися від права та законного інтересу у досудовому кримінальному провадженні;

- обґрунтовано, що напрямими підвищення ефективності забезпечення прав і законних інтересів людини у досудовому кримінальному провадженні є: 1) деформалізація кримінального процесуального законодавства в частині правової регламентації процедурної діяльності сторони обвинувачення у досудовому кримінальному провадженні; 2) деталізація кримінального процесуального законодавства в частині правової регламентації обмеження прав людини у досудовому кримінальному провадженні; 3) оптимізація судово-контрольної діяльності за обмеженням прав людини у досудовому кримінальному провадженні; 4) діджиталізація досудового кримінального провадження; 5) удосконалення прокурорського нагляду за додержанням законів органами досудового розслідування під час обмеження прав людини у досудовому кримінальному провадженні.

Удосконалено:

- теоретичні положення щодо засобів забезпечення прав і законних інтересів людини у кримінальному процесі. Констатовано, що засоби забезпечення прав і законних інтересів людини у досудовому кримінальному провадженні можна поділити на такі види: доктринальний, нормативний та правозастосовний. Кожен з цих засобів є важливим для ефективного гарантування прав і законних інтересів людини на досудовій стадії кримінального провадження;

- наукові погляди стосовно забезпечення законних інтересів людини у кримінальному провадженні. Відмічено, що гарантією реалізації законних інтересів особи у досудовому кримінальному провадженні є правове регулювання у кримінальному процесуальному законі порядку судового оскарження рішень, дій або бездіяльності сторони обвинувачення, що перешкоджають здійсненню загальних правових прагнень особи на досудовому етапі кримінального процесу.

Набули подальшого розвитку:

- теоретичні уявлення щодо забезпечення права людини на розумний строк кримінального провадження. Визначено, що удосконалення законодавчих норм в частині забезпечення права людини на розумний строк досудового кримінального провадження під час воєнного стану може відбуватися такими способами: 1) скасування інституту зупинення та відновлення досудового розслідування; 2) унормування судового контролю а законністю підстав та процесуального порядку зупинення та відновлення досудового розслідування; 3) врегулювання максимальної кількості разів прийняття процесуальних рішень про зупинення та відновлення досудового розслідування у кримінальному провадженні;

- доктринальні положення стосовно забезпечення права людини на заборону катування під час кримінального провадження. З'ясовано, що відсутність визначення у процесуальному законі чітких меж застосування примусу під час реалізації затримання, приводу, примусового освідування та примусового відібрання біологічних зразків не сприяє забезпеченню права людини на заборону катування у досудовому кримінальному провадженні.

На основі одержаних наукових результатів сформульовано пропозиції щодо внесення змін та доповнень до ст.ст. 143, 208, 241, 280, 283, 303, 615 КПК України для удосконалення правового регулювання забезпечення прав і законних інтересів людини у досудовому кримінальному провадженні.

Дисертація виконана державною мовою та відповідає вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерством освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40, Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами).

Здобувачка має 11 наукових публікацій за темою дисертації, з них 6 статей, у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України:

1. Маринич О.Ю. Окремі аспекти порушення права на захист на етапі повідомлення про підозру. Електронне наукове видання *«Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2023. № 5. С. 537-542.

2. Маринич О.Ю. Деякі аспекти забезпечення права на розумний строк досудового кримінального провадження. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2023. № 4 (51). С. 129-135.

3. Маринич О.Ю. Щодо питання забезпечення права на ефективне розслідування на початковому етапі досудового кримінального провадження. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. Серія : Юридичні науки. 2023. Т. 34 (73). № 5. С. 72-79.

4. Маринич О.Ю. Поняття забезпечення прав і законних інтересів людини у досудовому кримінальному провадженні. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського*. Серія : Юридичні науки. 2024. Т. 35 (74). № 1. С. 171-176.

5. Маринич О.Ю. Забезпечення законних інтересів особи у досудовому кримінальному провадженні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Право. 2024. Вип. 83 (3). С. 255-261.

6. Маринич О.Ю. Забезпечення права людини на заборону катування під час застосування примусу в досудовому кримінальному провадженні. *Наше Право*. 2024. № 3. С. 123-130.

У дискусії взяли участь голова та члени разової спеціалізованої вченої ради:

1. Дмитро ПИЛИПЕНКО, доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри кримінально-правових дисциплін факультету № 2 Криворізького навчально-наукового інституту, Донецький державний університет внутрішніх справ, голова ради – виступ позитивний, без зауважень.

2. Олена ВОЛОБУЄВА, кандидат юридичних наук, професор, проректор, Донецький державний університет внутрішніх справ, рецензент – дала позитивну рецензію із зауваженнями:

1) на стор. 82 дисертації авторка зазначає, що необхідність нормативного регулювання процедури судового захисту законних інтересів обумовлюється їхньою юридичною природою, що передбачає законності на дії невизначеного характеру учасників кримінального провадження. Підтримуючи вказану позицію, слід звернути увагу на те, що під час захисту дисертаційного дослідження не буде зайвим авторці уточнити питання щодо поняття та системи законних інтересів людини у досудовому кримінальному провадженні та їхнього законодавчого регулювання;

2) у другому розділі наукової роботи дисертанткою приділено значну увагу забезпеченню права людини на заборону катування у досудовому кримінальному провадженні. Так, авторкою розглядається питання забезпечення права на заборону катування під час застосування кримінального процесуального затримання (стор. 113-123), під час реалізації приводу, примусового освідування, примусового відбирання біологічних зразків у досудовому кримінальному провадженні (стор. 159-175). На думку рецензента,

ризик катування у ході досудового кримінального провадження може існувати не лише під час наведених процесуальних дій. Слід наголосити, що не всі вищевказані примусові процесуальні дії пов'язані з отриманням доказової інформації. Уявляється, що ризик катування може бути доволі високим саме під час проведення дій, спрямованих на отримання викривальних доказів, наприклад, під час допиту, пред'явлення особи для впізнання, слідчого експерименту тощо;

3) на стор. 159 дисертаційної роботи авторка пише, що «приблизне» застосування ч. 3 ст. 233 КПК України в частині невідкладних випадків проникнення до житла чи іншого володіння особи суперечить засадам законності та верховенству права. У зв'язку з цим, зазначена законодавча норма потребує удосконалення щодо розширення невідкладних випадків проникнення до житла чи іншого володіння особи для проведення процесуальних дій. Разом з тим, видається, що збільшення невідкладних випадків для проникнення до житла чи іншого володіння особи з метою здійснення процесуальних дій не завжди може мати позитивний ефект для забезпечення прав і законних інтересів людини у досудовому кримінальному провадженні. Це питання потребує додаткового роз'яснення авторкою під час захисту дисертації;

4) у підрозділі 3.1. дисертації авторкою сформульовано поняття ефективності забезпечення прав і законних інтересів людини у досудовому кримінальному провадженні як здатність процесуальних гарантій за мінімальний термін часу досягнути мети щодо забезпечення особі юридичної та фактичної можливості використати право та задовольнити законний інтерес або можливості відмовитися від права та законного інтересу у досудовому кримінальному провадженні (стор. 197-198). Не ставлячи під сумнів вжиття у цьому понятті словосполучення «юридична можливість», вважаємо, що у ході захисту дисертації потребує уточнення саме словосполучення «фактична можливість» щодо використання (відмови від) права та задоволення законного інтересу.

3. Ольга ЛИТВИНЕНКО, доктор філософії з права, доцент кафедри кримінального процесу та криміналістики факультету № 1, Донецький державний університет внутрішніх справ, рецензент – дала позитивну рецензію із зауваженнями:

1) додаткового пояснення потребує висновок автора про те, що спрощена на законодавчому рівні фіксація процесуальних дій сторони обвинувачення, які безпосередньо не обмежують прав і законні інтереси людини у перебігу досудового кримінального провадження, має підвищити ефективність останнього та має підвищити рівень забезпечення права людини на справедливий суд. В той же час, якщо мова йде про обмеження певних прав чи законних інтересів людини під час досудового кримінального провадження, то тут навпаки варто деталізувати відповідні правові положення, оскільки ефективність забезпечення прав і законних інтересів залежить, в першу чергу, від правової визначеності закону, яким обмежуються такі права чи законні інтереси (стор 48). Зокрема, викликає питання позиція дисертантки про те, які ж

саме дії безпосередньо не обмежують права і законні інтереси людини, оскільки на практиці складно чітко розмежувати такі дії;

2) дискусійною є позиція автора щодо повного запровадження безперервної відеофіксації замість інституту понятих при проведенні процесуальних дій. Свою позицію авторка обґрунтовує тим, що це буде додатковою гарантією забезпечення прав і законних інтересів людини у досудовому кримінальному провадженні (стор.49). В умовах сьогодення така норма може сприяти безконтрольному проведенню процесуальних дій та зловживань зі сторони правоохоронців. Поняті, як незалежні учасники процесуальної дії уповноважені засвідчувати факт її проведення та в подальшому можуть бути допитані в суді як свідки. На відміну від безперервного відеозапису поняті зможуть надати суду інформацію, яка в дійсності відбувалась у разі, наприклад, переривання чи зупинення відеозапису;

3) на стор. 94 дисертантка справедливо зазначає про те, що причиною порушення права людини на ефективне початкове розслідування є, насамперед, недосконала правова регламентація процедури початку досудового розслідування, що містить можливість не об'єктивного «фільтрування» джерел інформації на предмет наявності або відсутності ознак кримінального правопорушення. Здійснюваний співробітником правоохоронного органу на підставі законодавчих оціночних термінів суб'єктивний аналіз фактичних відомостей про можливе вчинення кримінального правопорушення часто призводить до бездіяльності дізнавача, слідчого, прокурора щодо невнесення необхідних даних до ЄРДР. В результаті такої бездіяльності порушується право людини на ефективне розслідування на початковому етапі досудового кримінального провадження. Цікаво почути позицію авторки щодо шляхів уніфікації та стандартизації критеріїв перевірки повідомлень про вчинення кримінального правопорушення;

4) з метою недопущення порушення права на захист на досудовому розслідуванні внаслідок передчасного завершення досудового розслідування після повідомлення особі про підозру, дисертантка пропонує внести зміни до ч. 2 ст. 283 КПК України, у наступній редакції: «Прокурор зобов'язаний у найкоротший строк, але не раніше, ніж через 14 днів після повідомлення особі про підозру здійснити одну з таких дій: закрити кримінальне провадження; звернутися до суду з клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності; звернутися до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру» Авторка вважає, що строк у 14 днів є достатнім задля належної реалізації права на захист на досудовій стадії процесу. (стор. 138). Пропозиція про встановлення мінімального 14-денного строку між повідомленням про підозру та закінченням розслідування є сміливою та обґрунтованою з погляду дотримання права на захист. Проте, на нашу думку, варто було б додатково дослідити, чи не створить така норма перешкод в очевидних та нескладних кримінальних провадженнях, зокрема кримінальних проступках, де швидке завершення розслідування відповідає інтересам усіх сторін;

5) дисертантка зазначає, що для забезпечення права людини на розумний

строк кримінального провадження положення кримінального процесуального закону в частині правової регламентації зупинення та відновлення досудового розслідування, у тому числі в період дії правового режиму воєнного стану, потребують удосконалення. Законодавчі зміни можуть бути спрямовані або на скасування інституту зупинення та відновлення досудового розслідування, або на оптимізацію змісту відповідних процесуальних норм шляхом унормування судового контролю за законністю підстав та процесуального порядку зупинення та відновлення досудового розслідування, а також забезпечення юридичної визначеності щодо максимальної кількості процесуальних рішень про зупинення та відновлення досудового розслідування у кримінальному провадженні. (стор.155-156). Ідея про можливе скасування інституту зупинення досудового розслідування є радикальною і потребує глибокого аналізу потенційних ризиків, зокрема у кримінальних провадженнях щодо розшуку підозрюваного чи міжнародного співробітництва;

4. В'ячеслав ВАПНЯРЧУК, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри кримінального процесу, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, опонент – дав позитивний відгук із зауваженнями:

1) у підрозділах 1.2 та 1.3 роботи, розглядаючи питання щодо сутності прав та інтересів, авторка висловлює думку (зокрема на с. 54), що «під поняттям законний інтерес особи у кримінальному провадженні потрібно розуміти усі правомірні потреби особи у контексті кримінального провадження, навіть й ті, які не втілені у форму закону. Разом з тим, права особи, в якомусь сенсі також є законними інтересами, однак останні вже втілені у нормативну форму та їх реалізація забезпечуються встановленими процесуальними обов'язками та відповідними процесуальними гарантіями».

Щодо процитованої тези, то, на думку офіційного опонента, варто висловити декілька міркувань. По-перше, визначаючи інтерес як правомірну потребу, доцільно було б проаналізувати співвідношення понять «потреби» й «інтерес» та висловити власне бачення щодо їх розуміння та розмежування. У психології їх розділяють таким чином: якщо потреби, – це те, що є необхідним для існування людини, то інтерес - це ставлення людини до тієї чи іншої потреби, шлях і механізм до її задоволення. Безпосередній об'єкт інтересу – не саме благо як таке, а те, що забезпечує можливість отримання цього блага.

Отже, поняття інтересу є більш широким. Складовими елементами структури інтересу є відповідна потреба (вона передуює йому, викликає й обумовлює його), а також спосіб її задоволення. Інтерес формується для задоволення потреб, без них він не існує. Хоча потреби в кримінальному провадженні можуть існувати й поза інтересом, якщо вони не усвідомлені та в особи бракує можливостей їх задоволення. Потреба співпадає (зливається) з інтересом, лише коли вона задоволена, а інтереси реалізовані в діяльності учасників процесу.

По-друге, розглядаючи питання щодо розуміння сутності законного інтересу, авторка погоджується з позицією тих науковців, які терміну «законний» надають значення як такого, що не тільки визнаний законом (вузьке

розуміння), а який є законний по суті, тобто який не суперечить закону (широке розуміння терміна) (с. 52-53 дисертації). Проте, у зв'язку з цим виникає логічне питання: який же критерій встановлення законності інтересу? На думку офіційного опонента, щодо закріплених у законі інтересів, то ним є їх правова регламентація. Стосовно ж інтересів, які не мають прямого законодавчого регламентування, таким критерієм є їх відповідність соціальним нормам, які або знайшли, або не знайшли свого втілення у принципах (засадах) того чи іншого виду діяльності (в нашому випадку кримінального провадження). В останньому випадку (за браком правового регламентування), відповідність інтересів соціальним нормам повинна визначатися залежно від сутності потреб, що лежать в його основі. Якщо потреба є розумною, такою, що дійсно відповідає інтересам суспільства загалом чи окремих його членів зокрема, і здатною задовольнити їх певні правомірні прагнення, такий інтерес має визнаватися законним. Наприклад, інтерес хворого свідка у кримінальному провадженні полягає в її тому, щоб бути допитаним в місці його перебування - в лікарні чи вдома, є таким, що відповідає його розумним екзистенціональним потребам і повинен бути визнаний законним;

2) у підрозділі 2.1 дисертації, авторка розглядає питання щодо забезпечення прав і законних інтересів людини на початковому етапі досудового кримінального провадження. На с. 94 роботи висловлена думка, що «причиною порушення права людини на ефективне початкове розслідування є, насамперед, недосконала правова регламентація процедури початку досудового розслідування, що містить можливість не об'єктивного «фільтрування» джерел інформації на предмет наявності або відсутності ознак кримінального правопорушення. Здійснюваний співробітником правоохоронного органу на підставі законодавчих оціночних термінів суб'єктивний аналіз фактичних відомостей про можливе вчинення кримінального правопорушення часто призводить до бездіяльності дізнавача, слідчого, прокурора щодо невнесення необхідних даних до ЄРДР».

У зв'язку з цим виникає питання, яким чином, на думку дисертантки, можна об'єктивувати процедуру прийняття рішення про початок досудового розслідування? Пропозиція дисертантки про «автоматичний» початок досудового розслідування, що виключає будь-яку суб'єктивну оцінку фактичних даних на предмет наявності або відсутності ознак кримінального правопорушення (с. 107 роботи), на думку офіційного опонента, є сумнівною. Адже вона: по-перше, не відповідає чинному кримінальному процесуальному законодавству, яке передбачає можливість початку досудового розслідування у разі вчинення кримінального правопорушення (а це означає, що необхідно пересвідчитись у наявності його ознак); по-друге, призведе до невиправданого збільшення навантаження на органи досудового розслідування; по-третє, до порушення прав осіб щодо яких можуть безпідставно розпочинатись кримінальні провадження.

Можливо з метою усунення надлишкового суб'єктивізму запропонувати розгляд питання про наявність підстави для початку досудового розслідування (достатніх ознак, що вказують на вчинення кримінального правопорушення)

здійснювати шляхом встановлення наявності у заяві про кримінальне правопорушення чи в результаті його самостійного виявлення ознак як мінімум двох елементів складу кримінального правопорушення (об'єкта та об'єктивної сторони).

Крім того, аналіз змісту підрозділу 2.1 дисертації викликав ще одне зауваження, яке полягає у недостатній увазі забезпеченню прав і законних інтересів людини на початковому етапі досудового кримінального провадження щодо кримінальних проступків. Адже чинний КПК України передбачає низку процесуальних дій, що можуть здійснюватись ще до внесення відомостей в ЄРДР, які за своєю сутністю можуть розглядатись як такі, що можуть обмежувати права та інтереси людини, й результати яких набувають самостійних видів доказів за процесуальним джерелом закріплення;

3) на с. 129 дисертації, розглядаючи питання щодо забезпечення права на захист у контексті прийняття рішення про повідомлення про підозру, цитується думка С. Л. Лисаченка, який вважає, що у різних кримінальних провадженнях сукупність даних щодо підозри особи може бути неоднаковою, але навіть мінімальна кількість викривальних відомостей (наприклад, з одного джерела) щодо особи має визнаватися безумовною підставою для надання особі статусу підозрюваного, а її допит можливий лише у зазначеному процесуальному статусі. Проте, на жаль, оцінки зазначеній позиції дисертантка не дає. У зв'язку з цим, виникає теоретично і практично важливе питання: поділяє вона її чи ні (чи дійсно одного доказу за процесуальним джерелом закріплення достатньо для висновку про наявність підстави для повідомлення про підозру)?

4) на сторінках 138-150 дисертації, розглядаючи питання щодо забезпечення права на розумний строк досудового кримінального провадження, дисертанткою висловлено декілька пропозицій, окремі з яких викликають критичні зауваги.

По-перше, щодо регламентування максимальної кількості зупинень та відновлень досудового розслідування (не більше п'яти разів) (с. 148 роботи). На думку офіційного опонента така позиція є занадто категоричною, адже в окремих кримінальних провадженнях можуть виникати ситуації, що об'єктивно вимагатимуть прийняття такого рішення більше разів. Можливо, доцільно було б передбачити, що у виняткових випадках ця кількість все-таки може бути більшою.

По-друге, щодо думки дисертантки про те, що, зважаючи на відсутність судового контролю за законністю підстав та процесуального порядку зупинення досудового розслідування, необхідно регламентувати прийняття цього рішення слідчим суддею (с. 149-150 роботи). Щодо цієї пропозиції, то зауважимо, що чинний КПК все-таки передбачає можливість здійснення судового контролю (хоча не попереднього, а послідуєчого), адже п. 2 ч. 1 ст. 303 КПК України надає можливість оскарження цього рішення до слідчого судді. Крім того, така пропозиція, на думку офіційного опонента, є сумнівною й з точки зору здійснення в такому разі слідчим суддею невласливої йому кримінальної процесуальної функції - функції розслідування. Адже рішення про рух кримінального провадження на стадії досудового розслідування відповідно до

норм чинного КПК повинно прийматись суб'єктом, який його здійснює;

5) на с. 156-159, розглядаючи проблемні аспекти забезпечення права на недоторканність житла чи іншого володіння особи у ході досудового кримінального провадження, дисертантка висловлюється за розширення невідкладних випадків проникнення до житла чи іншого володіння особи для проведення процесуальних дій. Ця позиція ґрунтується на аналізі висловлених в науковій літературі думок з цього приводу (зокрема О. М. Дроздовим та Н. В. Глинською) та результатах опитування слідчих, прокурорів та адвокатів.

У зв'язку з цим виникає питання: про які саме невідкладні випадки йде мова? Якщо одним з них є необхідність віднайдення і вилучення об'єктів, які можуть бути речовими доказами у кримінальному провадженні (про що зазначали О. М. Дроздов та Н. В. Глинська), то виникає питання: чи не призведе це до порушення прав і законних інтересів осіб - володільців житла чи іншого володіння й до зловживань з боку органів розслідування? Адже такий невідкладний випадок стосуватиметься певних невідомих чи чітко невизначених об'єктів, які можуть як знаходитись, так і не знаходитись в певному житлі чи іншому володінні особи. На жаль, відповіді на поставлене питання немає і в результатах анкетування, адже респонденти, які дали позитивну відповідь на поставлене питання не конкретизували, якими невідкладними випадками доцільно було б розширити можливість проникнення до житла чи іншого володіння.

5. Вікторія РОГАЛЬСЬКА, кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри кримінального процесу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Національної поліції України, Дніпровський державний університет внутрішніх справ, опонент – дала позитивний відгук із зауваженнями:

1) виокремлення майбутнього періоду (2025 р. - ...) як етапу розвитку кримінального процесуального законодавства щодо забезпечення прав і законних інтересів людини у досудовому кримінальному провадженні (стор. 47), є не коректним. На думку дисертантки, майбутній період розвитку кримінального процесуального законодавства у площині забезпечення прав і законних інтересів людини у досудовому кримінальному провадженні буде пов'язаний з юридичним закріпленням механізмів забезпечення та гарантій реалізації останніх, посиленні ролі судово-контрольної функції у даному напрямі. Виходить так, що майбутній період розвитку кримінального процесуального законодавства щодо забезпечення прав і законних інтересів людини у досудовому кримінальному провадженні настане з моменту внесення змін до кримінального процесуального закону, а саме з моменту закріплення механізмів забезпечення та гарантій реалізації останніх, посиленні ролі судово-контрольної функції у даному напрямі. Однак, такі зміни можуть і не відбутись, або в відбутись, але не за рахунок посилення судово-контрольної функції, а наприклад за рахунок прокурорсько-наглядової діяльності. В такому разі, майбутній період у інтерпретації авторки дисертаційного дослідження може й не настати;

2) дисертантка виокремлює такі складові поняття «забезпечення прав і законних інтересів людини у досудовому кримінальному провадженні»: надання особі юридичної та фактичної можливості використання права та задоволення законного інтересу (стор. 54); надання особі можливості відмови від права та законного інтересу (стор. 60). Якщо зі складовою «надання особі юридичної та фактичної можливості використання права та задоволення законного інтересу» все однозначно, то така складова як «надання особі можливості відмови від права та законного інтересу» потребує уточнення. Хотілося б почути позицію дисертантки, яким чином забезпечуються права людини у досудовому кримінальному провадженні у разі відмови людини від реалізації своїх прав?

3) у підрозділі 1.3 «Засоби забезпечення прав і законних інтересів людини у досудовому кримінальному провадженні» дисертантка аналізує види засобів забезпечення прав і законних інтересів людини у досудовому кримінальному провадженні. На стор. 82 роботи авторка пише, що правозастосовний засіб забезпечення прав і законних інтересів людини проявляється у прийнятті правозастосовних рішень, спрямованих на гарантування прав та законних інтересів людини на досудовому етапі кримінального провадження. Прийняття стороною обвинувачення та судом правозастосовних рішень у досудовому кримінальному провадженні не завжди ефективно забезпечує права і законні інтереси людини. Однією з причин вищевказаного дисертантка вважає «застарілі» уявлення слідчих суддів про права і законні інтереси людини, буквально тлумачення слідчими суддями норм кримінального процесуального закону (стор. 83). Підтримуючи в цілому таку позицію, видається, що під час захисту авторці слід зупинитися на тому, як саме можна позитивно вплинути на «застарілі» уявлення слідчих суддів про права і законні інтереси людини, буквально тлумачення слідчими суддями норм кримінального процесуального закону»;

4) у підрозділі 3.2. «Напрями підвищення ефективності забезпечення прав і законних інтересів людини у досудовому кримінальному провадженні» як один і напрямів дисертантка розглядає деформалізацію кримінального процесуального законодавства в частині правової регламентації процедурної діяльності сторони обвинувачення у досудовому кримінальному провадженні (стор. 198-202). Авторка зазначає, що нормативні приписи КПК України в частині правової регламентації процедурної діяльності сторони обвинувачення у досудовому кримінальному провадженні необхідно деформалізувати у зв'язку з тим, що вказані процесуальні норми негативно впливають на ефективність забезпечення прав і законних інтересів людини; Процесуальні норми, що встановлюють формалізований, деталізований порядок протоколювання (фіксації) процесуальних дій, ускладнюють процедурну діяльність сторони обвинувачення у досудовому кримінальному провадженні, що необґрунтовано перешкоджає реалізації права на ефективне розслідування та права на розумний строк досудового кримінального провадження (стор. 202). Не дивлячись на влучність вищезазначених прикладів недоліків формалізації процедурної діяльності сторони обвинувачення видається, що деформалізація кримінального процесуального законодавства в частині правової регламентації процедурної

діяльності сторони обвинувачення у досудовому кримінальному провадженні як напрям підвищення ефективності забезпечення прав і законних інтересів людини у досудовому кримінальному провадженні виглядає занадто загальним та неоднозначним. На думку офіційного опонента, наведений напрямок підвищення ефективності забезпечення прав і законних інтересів людини у досудовому кримінальному провадженні має формулюватися більш конкретно.

Результати відкритого голосування: «за» п'ять членів ради,
«проти» немає.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Ользі МАРИНИЧ ступінь доктора філософії з галузі знань 08 «Право», за спеціальністю 081 «Право».

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

**Голова разової
спеціалізованої вченої ради**

Дмитро ПИЛИПЕНКО